

ضیافت فیلم کوتاه ایران در تهران

مصطفی قاسمیان خبرنگار

از پنجشنبه هفته گذشته تا دیروز، مهم‌ترین رویداد سینمای کوتاه ایران در تهران برگزار شد؛ جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران امسال به دوره چهلم خود رسید و از قضا ویژگی‌های جالب توجه و حتی در بعضی موارد منحصر به فردی داشت. این جشنواره که قرار بود دیشب با برگزاری مراسم اختتامیه به پایان برسد، در پنج روز با نمایش ۹۵ فیلم در بخش ملی و ۵۹ فیلم در بخش بین‌الملل در پردیس سینما گالری ملت تهران به کار خود خاتمه داد. در این گزارش مروری می‌کنیم بر آنچه که در این دوره جشنواره گذشت.

بخش‌های دوره چهلم

جشنواره ۴۴ فیلم کوتاه تهران علاوه بر بخش‌های اصلی، چند بخش جنبی نیز داشت که از آن جمله می‌توان به «ایران جوان» با نمایش فیلم‌هایی درباره فرزندآوری و افزایش جمعیت، «سینما کتاب» با اکران فیلم‌های اقتباسی و «شاخه زیتون» با نمایش آثاری درباره مقاومت مردم فلسطین در برابر رژیم اشغالگر اشاره کرد. این مورد سوم البته در روزهای پایانی پیش از آغاز این جشنواره، به آن اضافه شد. جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران امسال نیز رویداد عکاسی «ایران من» را که رقابتی هم شده، برگزار کرد و به برگزارکنندگان آن در روز افتتاحیه جایزه داد؛ برگزیدگانی که آثارشان در محل برگزاری جشنواره به صورت نمایشگاهی برای عموم عرضه شد. یکی از بخش‌های مهم جنبی این رویداد نیز بخش «بربال خاطرات» برای نمایش آثار برگزیده‌ای از ادوار جشنواره فیلم کوتاه تهران بود. در این دوره همچنین رویداد پیچینگ فیلم اولی و حرفه‌ای نیز برگزار شد.

پیشرفت پویانمایی‌های جمع‌وجور

درباره کیفیت آثار البته حرف و سخن زیاد است و نظرات متناقضی دیده می‌شود، اما به نظر می‌رسد چهلمین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران، مکملی برای نمایش موفق فیلم‌های پویانمایی بلند سینمایی روی پرده اکران عمومی است. به مانند آثار پرهزینه و پرزحمتی نظیر «بچه زنگ»، «پسر دلفینی» و «لوپتو» که در نمایش عمومی موفقند، محصولات پویانمایی این دوره جشنواره فیلم کوتاه هم که آثاری مستقل، جمع‌وجور و کم‌هزینه به شمار می‌روند، با خلاقیت‌های فرمی، روایی و داستانی، نوید خوبی از آینده صنعت پویانمایی در کشورمان می‌دهند. به نظر می‌رسد پویانمایی‌های کوتاه، استقبال خوبی را نسبت به فیلم‌های کوتاه ژانر در این رویداد برانگیخته‌اند.

آمارهای مهم کوتاه چهلم

چهلمین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران، در آمار فیلم‌های دریافتی، رکوردهای جالب توجهی به جا گذاشت. نخست آمار فیلم‌های خارجی که با دریافت ۷۲۱۶ فیلم از ۱۳۱ کشور جهان، رکورد ۴۰ ساله جشنواره را شکست. این جشنواره که دو دوره است به عنوان یکی از جشنواره‌های مسود تایید اسکار شناخته می‌شود و برنده «جایزه بزرگ» بخش بین‌الملل آن، مستقیماً برای دریافت جایزه اسکار بهترین فیلم کوتاه سال به اعضای آکادمی معرفی می‌شود، به یکی از رویدادهای جذاب در نظر فیلمسازان سینمای کوتاه سراسر جهان تبدیل شده. در این دوره البته به‌علاوه از چند دوره موتالی که در بخش ملی، فیلم‌های تهرانی پذیرفته شده بیشتر از مجموع فیلم‌های کل شهرستان‌ها بود، ماجرا برعکس شد و ۵۵ درصد فیلم‌های بخش ملی، از شهرستان‌ها آمدند.

پرشور در ملی و خلوت در خارجی

به گواه حاضران در پردیس سینما گالری ملت، جشنواره فیلم کوتاه تهران در این دوره، روزهای شلوغی را گذراند. آمار رسمی که از سوی مسئولان جشنواره اعلام شد، تماشای فیلم‌های روز اول این رویداد توسط شش هزار نفر بود که صف‌های طولانی در پردیس ملت ایجاد کرد. استقبال از فیلم‌های داستانی بخش ملی به قدری زیاد بود که در همان روز اول، دو سالن به ظرفیت سالن‌ها اضافه شد، چون سالن‌های اصلی جوابگو نبود. صف‌های دو سالن اصلی تا روز آخر هم آفت‌در طولانی بود که تا آسانسورهای دو طرف پردیس می‌رسید و هرکدام حدود ۳۰ متر بود. به عکس در مسابقه سینمای بین‌الملل، وضعیت اصلاً جالب نشد. سالن مربوط به این آثار تقریباً هیچ‌گاه پر نشد و شاید برای هر فیلم، ۲۰ یا ۳۰ درصد آن پر می‌شد. این در حالی است که از ۵۹ فیلم بخش بین‌الملل، ۹ فیلم در بخش اصلی فیلم‌های کوتاه جشنواره‌های شاخص جهانی مثل کن، ونیز، کلمون-فران، برلین، لوزان و تورنتو رونمایی شده بود و حالا به جشنواره تهران آمده بودند.

ساخت و نمایش فیلم‌های ژنریک

سیاستگذاری انجمن سینمای جوانان ایران در دوره جدید، تأکید بر ساخت فیلم‌هایی مطابق قواعد ژانر است؛ چراکه طبق آسیب‌شناسی، فیلم کوتاه (و حتی فیلم بلند) در ایران از محدودیت شدیدی ژانر زنج می‌برد. ریل‌گذاری سازمان سینمایی برای تولید فیلم‌های ژنریک می‌تواند راهی تازه برای استقبال از محصولات سینمای ایران باز کند، نخست در جشنواره فیلم کوتاه تهران جواب داد و فیلمسازان جوانی که بسیاری از آنها با تماشای محصولات سینمای آمریکا، به سینما علاقه‌مند شدند و تحت تأثیر آن به شمار می‌روند، از این سیاستگذاری استقبال و مطابق آن حرکت کردند. نتیجه آن که در این دوره جشنواره فیلم کوتاه تهران، شمار قابل توجهی از فیلم‌های ژانر رونمایی شد.

رقیب جدیدی برای ایسفا

اتفاق جدید این دوره از جشنواره فیلم کوتاه تهران نیز واگذاری رای‌گیری مردمی فیلم‌های جشنواره به یک نهاد صنفی است که به تاژگی راه‌اندازی شده. در حالی که انجمن سینمای جوانان ایران مدتی است که با انجمن فیلم کوتاه ایران (ایسفا) اختلاف دارد، در این دوره با هدف پیشگیری از شائبه دخالت جشنواره در نتایج، نظارت بر آرا را به کانون تازه‌تاسیس دانش‌آموختگان انجمن سینمای جوانان ایران واگذار کرد.

ماجرای اردوهای فیلمسازی که به جشنواره رسید

نشست‌های تخصصی امسال البته یک برنامه ویژه هم داشت. برگزاری پنج نشست با موضوع بازخوانی تجربه اردوهای فیلمسازی انجمن سینمای جوانان که در سال ۱۴۰۱ برگزار شد. در این پنج اردو، هنرجویان برتر انجمن سینمای جوانان که هنوز فیلم نیمه حرفه‌ای نساخته بودند، در یک هفته زیر نظر یک استاد، به شکل گروهی یک فیلم می‌ساختند. حال تجربیات این اردوها با حضور استاد‌های همان رویدادها، در نشست‌هایی بررسی شد. جالب آن که سه نفر از ۷۵ هنرجوی این اردوها، توانستند با گذشت زمانی کوتاه از ساخت اولین فیلم حرفه‌ای خود - آن هم به شکل گروهی - فیلم‌های باکیفیتی بسازند که در بخش‌های رسمی جشنواره فیلم کوتاه تهران پذیرفته شود.

حاشیه مهم پیشا جشنواره

می‌دانید انجمن سینمای جوانان ایران جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران را برگزار می‌کند. با این حال در چهلمین دوره این جشنواره، فیلمی با نام «مدیر مدرسه» به نمایش درآمد که بعضی از دست‌اندرکاران این انجمن از جمله عوامل اصلی آن بودند و حاشیه اول جشنواره، از همین جا شروع شد. محمد منصوبی، مدیر باشگاه فیلم اولی‌های انجمن نویسنده و میکابیل دانی معاون ارتباطات و بازرگانی انجمن، کارگردان این فیلم بودند. مهدی آذریندار، مدیرعامل انجمن و دبیر جشنواره البته برای این اتفاق، سه دلیل آورد که بعضی قابل توجه و پذیرفتنی است:

نشست‌های تخصصی کاربردی

چهلمین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران مانند شش دوره اخیر، ۲۰ نشست تخصصی برگزار کرد که این بار ۴-۲۰ نام گرفت. رویکرد متفاوت این دوره، ارائه بحث‌های کاربردی به فیلمسازان جوان سینمای کوتاه بود که به جای مباحث علمی و پژوهشی نشست‌های دوره‌های قبل، برای افزایش مهارت فیلمسازی جوانان مفیدتر به نظر می‌رسد. ۱۰ جلسه از این برنامه‌ها، ۱۰ گفت‌وگوی کمال‌تیریزی کارگردان سینما با ۱۰ نفر از عوامل اصلی یک فیلم بود؛ شامل محمدرضا گوه‌ری فیلمنامه‌نویس، محمدرضا تخت‌کشیان تهیه‌کننده، مصطفی احمدی مدیر برنامه‌ریزی، محمود کلاری مدیر فیلمبرداری، رضا کایاتیان بازیگر، میثم مولایی تدوین‌گر،

اول اینکه در دوره‌های قبل نیز چنین اتفاقی افتاده، دوم آن که بنا به مطالبه اعضای انجمن، مدیران انجمن از فیلمسازان کوتاه انتخاب می‌شوند و نباید جلوی فیلمسازی آنها را گرفت، سوم آن که عوامل سازنده این فیلم در انجمن مسئولیت دارند، اما در جشنواره مسئولیتی ندارند، چهارم آنکه امسال هیات انتخاب احیا شد و خودشان این فیلم را برای بخش مسابقه انتخاب کردند و پنجم آنکه بعضی دست‌اندرکاران دیگر انجمن هم فیلم داشتند، اما پذیرفته نشدند. این موضوع البته گذشت، اما برای جشنواره حاشیه ساخت.

کیوان مقدم طراح صحنه و لباس، مه‌ری شیرازی طراح چهره‌پردازی، کارن همایون‌فره‌آنگ ساز و محمدرضا دلپاک طراح صدا. نشست‌هایی برای شبیه‌سازی گفت‌وگوهای کارگردان با عوامل در پیش تولید و تولید. جالب اینکه برای این نشست‌ها، فیلمنامه‌ای به صورت اختصاصی زیر نظر محمدرضا گوه‌ری نوشته شده بود که شرکت‌کننده‌ها از قبل آن را خوانده بودند و در گفت‌وگوی تیریزی با عوامل، بررسی می‌شد. یکی از نشست‌های تخصصی امسال هم دو موضوع بسیار نوین و جالب داشت که پیش از این در ایران سابقه چندانی از آن یافت نمی‌شود؛ فیلمسازی با هوش مصنوعی و فیلمسازی واقعیت مجازی تعاملی.

حمایت فارابی از سینمای فیلم کوتاه

مجید زین‌العابدین، مدیرعامل بنیاد سینمایی فارابی شامگاه دوشنبه یکم آبان در پردیس سینمایی ملت حضور یافت. وی بعد از بازدید از بخش‌های مختلف چهلمین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران گفت: «کارگردانان فیلم اولی و سینماگران فعال در فیلم کوتاه استعدادها و امیدهای آینده سینمای ایران هستند. مسیر سینمای حرفه‌ای از فیلم کوتاه طی می‌شود. در بنیاد سینمایی فارابی به فیلمسازان این حوزه توجه داریم. در حال حاضر نیز باشگاه فیلم اولی‌ها در بنیاد سینمایی فارابی فعالیت خوبی دارد و صلاحیت حرفه‌ای فیلم اولی‌ها را بررسی می‌کند.» وی در پاسخ به اینکه فارابی چه اقدامات حمایتی برای سینماگران فیلم کوتاه در نظر دارد، ادامه داد: «اگر فیلمسازانی از جشنواره فیلم کوتاه تهران علاقه‌مند به ساخت فیلم بلند خود باشند و اثرشان با سازوکارهای ما همخوانی داشته باشد، امید داریم بتوانیم از کارهایشان حمایت کنیم.» زین‌العابدین درباره راه‌های شناسایی استعداد‌های جوان سینما گفت: «از جریان همین جشنواره فیلم کوتاه تهران، فیلم‌های خوب و استعداد‌ها شناسایی می‌شوند. ارتباط ما با فیلمسازان خوب جوان از طریق انجمن سینمای جوانان ایران نیز برقرار است.»

پاسخ دبیر جشنواره فیلم کوتاه به حواشی «مدیر مدرسه»

برخی از سینماگران هم در باشگاه فیلم اولی‌های بنیاد سینمایی فارابی ثبت‌نام و نمونه آثار و سوابق ارائه کرده‌اند. اینها راهکارهایی است که ارتباط با بچه‌های جوان و مستعد سینما را رقم می‌زند. وی درباره روند کار فیلمسازان منتخب جشنواره فیلم کوتاه تهران که سال گذشته موفق به دریافت حمایت فارابی برای ساخت فیلم اول بلند خود شدند، گفت: «تاکنون فرصت بررسی فراهم نشده است اما حتماً به‌طور جدی به کار فیلمسازان جوانی که سال گذشته حمایت گرفتند، فکر می‌کنیم. همچنین امسال در سبب تولیدات فارابی حتماً کارگردان فیلم اولی داریم و این فیلمسازان از فیلم کوتاه آمده‌اند. مسیر فیلمسازی در بنیاد سینمایی فارابی به‌طور تسهیل شده‌ای برای سینماگران جوان و فعال فیلم کوتاه تبدیل شده است. امیدوارم بتوانیم از برگزیدگان امسال جشنواره فیلم کوتاه تهران هم حمایت کنیم.» وی درباره استقبال از چهلمین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران نیز گفت: «خوشبختانه امسال هم استقبال از جشنواره بسیار پرشور و سال‌ها مملو از جمعیت تماشاگران بودند. این اتفاق جای خوشحالی دارد که هم مخاطبان و هم فیلمسازان را رغبیت زیاد در یک رویداد سینمایی حضور پیدا کرده‌اند.»

به گزارش خبرگزاری ایستا، مهدی آذریندار دبیر جشنواره فیلم کوتاه تهران درباره فیلم «مدیر مدرسه» که با توجه به روایت داستانی از آنا‌رامی‌های سال گذشته و اینکه سازنده‌اش از مدیران انجمن سینمای جوانان و دست‌اندرکاران جشنواره بوده و به یکی از حاشیه‌های جشنواره امسال تبدیل شد، گفت: «درباره این فیلم به‌طور مشخص بگویم که کاملاً خارج از انجمن تولید شده و کارگردانش (میکائیل دانی) در حال حاضر و به‌طور رسمی مسئولیتی در هیچ کدام از کمیته‌های جشنواره ندارد. نکته مهم این است که تمام تلاش ما در انجمن این بوده، کسانی که مسئولیت می‌گیرند با حوزه فیلمسازی و سینما آشنا باشند و طبیعتاً بسیاری از آنها دوست دارند کار خود را در سینما ادامه دهند؛ وقتی سعی آنها بخواهند فیلم بسازند ما باید تصمیم بگیریم که چه کنیم. آیا باید آنها را کنار بگذاریم یا اینکه به شکلی دیگر عمل کنیم؟ به نظر ما راه حل این بود که بین انجمن و جشنواره تفکیک قائل شویم، چون انجمن خودش بزرگ‌ترین تولیدکننده فیلم کوتاه است و هر سال تقریباً ۳۰ فیلم از این انجمن به جشنواره راه می‌یابد. اگر

این تفکیک را قائل نباشیم، اینجا هم شائبه پیش می‌آید که شاید انجمن با فیلم‌های خودش مهربان‌تر رفتار کند. اما جشنواره هیات انتخاب و هیات داوری دارد که سازوکار آن با شورا‌های انجمن متفاوت است. همین امسال فیلم‌هایی را در جشنواره داریم که در شورا‌های انجمن رد شدند ولی هیات انتخاب جشنواره آنها را پذیرفت، بنابراین اگر این تفکیک را بین جشنواره و انجمن قائل شویم این مسائل حل می‌شود.»

آذریندار یادآوری کرد: «سال گذشته هم مدیر بین‌الملل انجمن در جشنواره فیلم کوتاه تهران حاضر بود و حتی جایزه همه گرفت.» او در پاسخ به اینکه آیا فیلم‌های سیاسی دیگری هم به دبیرخانه جشنواره رسیده بودند، گفت: «امسال چند فیلم دیگر هم بودند که مثلاً در مورد حادثه شاه‌چراغ یا حوادث سال گذشته ساخته شده بودند. این فیلم‌ها یا نگاهی نزدیک به مواضع نظام داشتند یا منتقد بودند. برخی واضح و شفاف به ماجراها پرداخته بودند، برخی هم تلویحی. ولی از بین همه آنها، فیلم «مدیر مدرسه» توسط هیات انتخاب به جشنواره راه یافت.»